

**KELAJAK SHIFOKORLARIDA MILLIY G'OYA VA TARIXIY TAFAKKURNI
RIVOJLANTIRISHDA INTERFAOL METODLARNING O'RNI****Yulchiyeva Gulnozaxon Shuxratbek qizi****Andijon davlat tibbiyot instituti****Mustaqil izlanuvchi****<https://doi.org/10.5281/zenodo.17949325>****ANNOTATSIYA**

Ushbu maqolada tibbiyot talabalari orasida milliy g'oya va tarixiy tafakkurni rivojlantirishda interfaol ta'lim metodlarining o'rni va ta'sirchanligi ilmiy asoslangan holda tahlil qilingan. Tadqiqot davomida case-study, munozara, rol o'ynash, aqliy hujum kabi zamonaviy metodlar qo'llanilib, talabalarining bilim, ijtimoiy faollik va kasbiy motivatsiya darajalari o'zgarishi kuzatildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, interfaol yondashuv milliy qadriyatlarni anglash, tarixiy jarayonlarga tanqidiy fikr bilan qarash, vatanparvarlik ruhini oshirish hamda kelajak shifokorlarining kasbiy mas'uliyatini shakllantirishda samaralidir. Maqola tibbiy ta'lim jarayonida ma'naviy-ma'rifiy targ'ibotning innovatsion shakllarini keng tatbiq etish zaruriyatini asoslab beradi.

Kalit so'zlar: milliy g'oya, tarixiy tafakkur, interfaol metod, tibbiyot ta'limi, kasbiy kompetensiya, motivatsiya

АННОТАЦИЯ

В данной статье научно обосновано значение интерактивных методов обучения в развитии национальной идеи и исторического мышления у студентов медицинских вузов. В ходе исследования были применены такие современные педагогические технологии, как кейс-стади, дискуссии, ролевые игры и мозговой штурм, что позволило оценить изменения в уровне знаний, социальной активности и профессиональной мотивации студентов. Полученные результаты подтверждают эффективность интерактивного подхода в формировании уважения к национальным ценностям, развитии критического взгляда на исторические процессы и повышении чувства патриотизма и профессиональной ответственности будущих врачей. Работа подчеркивает необходимость активного внедрения инновационных форм духовно-просветительского воспитания в медицинское образование.

Ключевые слова: национальная идея, историческое мышление, интерактивные методы, медицинское образование, профессиональная компетентность, мотивация

ABSTRACT

This article provides a scientific analysis of the role and effectiveness of interactive teaching methods in developing national identity and historical thinking among medical students. During the study, modern pedagogical techniques such as case studies, discussions, role-playing activities and brainstorming were implemented to assess changes in students' knowledge, social engagement and professional motivation levels. The results demonstrate that an interactive approach significantly contributes to strengthening respect for national values, fostering critical perspectives on historical processes and increasing students' sense of patriotism and professional responsibility as future physicians. The findings emphasize the importance of integrating innovative educational strategies into medical training to enhance both moral and professional development in future healthcare specialists.

Keywords: national identity, historical thinking, interactive learning, medical education, professional competence, motivation

Kirish. O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimi modernizatsiyalash jarayonida bo'lib, zamonaviy tibbiyot sohasi mutaxassislaridan nafaqat klinik bilim va amaliy ko'nikmalar, balki yuqori darajadagi ma'naviyat, fuqarolik pozitsiyasi, milliy qadriyatlarga hurmat va tarixiy ongning rivojlanganligi ham talab qilinadi. Kelajak shifokori kasbiy faoliyatni samarali amalga oshirishi uchun jamiyatning ijtimoiy-siyosiy hayotida faol bo'lishi, bemor shaxsiga, milliy va madaniy qadriyatlariga ehtiyotkorlik bilan yondasha olishi zarur. Shu bois, tibbiy ta'lim jarayoniga milliy g'oya va tarixiy tafakkurni chuqur singdirish bugungi kun pedagogik siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir.

Milliy g'oya — yosh avlodni Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalash, milliy o'zlikni anglash, tarixiy meros va ma'naviy qadriyatlarga hurmatni qaror toptirishga xizmat qiluvchi mafkuraviy yo'nalishdir. Tarixiy tafakkur esa shaxsning o'tmish voqea-hodisalarini tahlil qilish, ulardan xulosa chiqarish va kelajak taraqqiyoti uchun maqsadli qarorlar qabul qilish qobiliyatidir. Tibbiyot sohasi vakillarida ushbu fazilatlarining shakllanishi ularning kasbiy mas'uliyatini oshirish, bemor bilan muloqot madaniyatini takomillashtirish hamda tibbiy etikani mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Zamonaviy pedagogik jarayon an'anaviy ma'ruzalar bilan chegaralanib qolmasdan, talabaning mustaqil fikrlashini, tashabbuskorligini, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiruvchi interfaol metodlarga tayanishi lozim. Case-study, munozaralar, aqliy hujum, klaster, rol o'ynash, loyihaviy topshiriqlar kabi metodlar talabaning darsdagi ishtirokini faollashtirib, ularda milliy g'oya mazmunini ongli qabul qilish, tarixiy manbalarni tahliliy o'rganish va kasbiy faoliyatga tatbiq eta olish salohiyatini shakllantiradi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, interfaol metodlar yordamida tibbiyot ta'limida milliy-ma'naviy tarbiya samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy asoslangan yondashuvlar hali yetarli darajada ishlab chiqilmagan. Aynan shu mazmunda pedagogik eksperiment o'tkazish va natijadorligini baholash ta'lim sifatini oshirish uchun muhim amaliy ahamiyatga ega.

Tadqiqot maqsadi — tibbiyot talabalari orasida milliy g'oya va tarixiy tafakkurni rivojlantirishda interfaol ta'lim metodlarining ta'sirchanligini aniqlash va asoslab berish.

Tadqiqot vazifalari:

Interfaol metodlarning mazkur jarayondagi pedagogik va tarbiyaviy o'rnini ilmiy jihatdan tahlil qilish;

Milliy g'oya va tarixiy tafakkurni rivojlantiruvchi dars shakllari va metodik modellarni ishlab chiqish;

Ishlab chiqilgan metodikaning samaradorligini eksperimental tajribalar orqali baholash.

Methods

Tadqiqot 2024–2025-o'quv yili davomida tibbiyot fakulteti 1–3-kurs talabalari ishtirokida o'tkazilgan pedagogik eksperiment shaklida olib borildi. Umumiy tanlov 120 nafar talabadan iborat bo'lib, tasodifiy tanlash usulida ikki guruhga ajratildi: eksperimental guruh — 60 nafar, nazorat guruhi — 60 nafar. Eksperimental guruhda darslar interfaol yondashuvlar asosida tashkil etilgan bo'lsa, nazorat guruhida an'anaviy metodlardan foydalanildi.

Tadqiqot metodologik jihatdan J. Dewey, P. Freire, B. Bloom kabi pedagoglarning faol ta'lim nazariyasiga tayandi. Shuningdek, A. Vygotskiyning ijtimoiy-faol o'rganish konsepsiyasi

va Konstruktivizm yondashuvi asosida talabanning o'quv jarayonida faol subyekt sifatida shakllanishi kuzatildi.[4]

O'qitish jarayonida qo'llangan interfaol metodlar:

Case-study — tarixiy tibbiy shaxslar va ularning ilmiy merosiga asoslangan klinik vaziyatlar tahlili (Harvard Business School metodikasiga asoslangan)

Debat va munozara — milliy qadriyatlar va tibbiy etika bo'yicha bahsli mavzularda fikr almashish (D. Jonson va R. Jonsonning kooperativ o'qitish tamoyillari asosida)

Aqliy hujum va klaster — tarixiy jarayonlarni tizimli yoritish va sabab-oqibat aloqalarini aniqlash (T. Buzanning assotsiativ fikrlash modeli asosida)

Rol o'ynash va simulyatsiya — tarixiy tibbiyot maktablari yondashuvi asosida klinik stsenariylarni jonlantirish (G. Shankning tajribaviy ta'lim nazariyasi asosida)

Mazkur metodlar talabalarining mustaqil fikrlashi, tanqidiy tahlili va kasbiy mas'uliyatini oshirishga xizmat qildi.[11]

Baholash mezonlari quyidagilardan iborat:

Milliy g'oya bo'yicha bilim darajasi — test va yozma savollar orqali aniqlangan;

Tarixiy tafakkur ko'nikmalari — tahliliy vazifalar, tarixiy manbani sharhlash asosida baholangan;

Vatanparvarlik va kasbiy motivatsiya darajasi — Likert shkalasi asosida tuzilgan so'rovnomalar orqali o'lchangan;(R. Ryan va E. Deci — O'zini o'zi aniqlash nazariyasi asosida)[

Tadqiqotning ishonchliligi uchun diagnostik va formatif baholash turlari uyg'unlashtirildi. Olingan ma'lumotlar Student t-kriteriyasi, o'rtacha qiymatlar dinamikasi va dispersiya tahlili orqali statistik jihatdan qayta ishlanib, guruhlar orasidagi farqlar $p < 0.05$ darajasida ahamiyatli ekanligi aniqlangan.

Shuningdek, eksperimental jarayon pedagogik monitoring asosida kuzatilib, talabalarining darsdagi faolligi, mustaqil fikr yuritish darajasi va ijtimoiy hamkorlik ko'rsatkichlari sifat tahlili bilan baholandi.

Results

Eksperimental guruhda qo'llangan interfaol metodlar ta'lim jarayonining barcha komponentlari — kognitiv (bilim), affektiv (qadriyat va hissiy munosabat), hamda sotsial-kommunikativ kompetensiyalar rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Bu natija J. Deweyning "tajribaviy o'qitish orqali faol fuqarolikni shakllantirish" g'oyalarini, shuningdek, P. Freire tomonidan ilgari surilgan "kritik ongni rivojlantirish" tamoyillarini amaliy jihatdan tasdiqlaydi.

Talabalar bilan olib borilgan suhbatlar va reflektiv kundaliklar tahlili shuni ko'rsatdiki:

Talabalar milliy qadriyatlarga oid mavzularni avvalgidan 2,5 baravar faollikda muhokama qilgan — bu D. Johnsonning ijtimoiy hamkorlik nazariyasi bilan mos keladi.

Tarixiy jarayonlarga tanqidiy yondashuv 35–40% ga oshgan — Vygotskiyning ijtimoiy o'rganish nazariyasi samaradorligini ko'rsatadi.

Tibbiyot etikasi va burch hissi bo'yicha ijtimoiy mas'uliyat indeksi +29% — E. Deci va R. Ryan tomonidan ishlab chiqilgan "o'zini o'zi anglash motivatsiyasi" nazariyasiga muvofiq.

Darsga qatnashish va tashabbus ko'rsatish ko'rsatkichlari 93% ga yetgan — Shankning simulyatsion ta'lim modeli bilan mos keladi.

Natijalardan ma'lum bo'lishicha, tarixiy-madaniy merosga asoslangan interfaol yondashuv milliy identitet shakllanishini tezlashtiradi va kasbiy e'tiqod barqarorligini oshiradi (A. Husanboyeva, B. Hasanov, tadqiqotlari bilan mos).

Shuningdek, baholashda qo'shimcha quyidagi ko'nikma ko'rsatkichlari ham sezilarli rivojlandi:

Ijtimoiy hamkorlik

O'z-o'zini baholash madaniyati

Fikrni dalillash va mantiqiy asoslash

Bu esa Bloom taksonomiyasiga ko'ra talabalarning yuqori darajadagi fikrlash bosqichiga o'tganini ko'rsatadi.

Tahliliy natijalar $p < 0.05$ darajasida statistik ahamiyatli bo'lib, interfaol yondashuvning ishonchli samaradorligini tasdiqlaydi.

No	Ko'rsatkichlar	Guruh	Boshlang'ich (%)	Yakuniy (%)	O'sish (%)
1	Milliy g'oya bo'yicha bilim	Eksperimental	54	82	+28
		Nazorat	53	58	+5
2	Tarixiy tafakkur ko'nikmalari	Eksperimental	48	79	+31
		Nazorat	47	53	+6
3	Kasbiy motivatsiya darajasi	Eksperimental	62	88	+26
		Nazorat	61	69	+8
4	Tanqidiy fikrlash	Eksperimental	46	75	+29
		Nazorat	45	52	+7
5	Muloqot va jamoada ishlash ko'nikmasi	Eksperimental	51	84	+33
		Nazorat	50	56	+6
6	Ijtimoiy mas'uliyat va vatanparvarlik	Eksperimental	57	86	+29
		Nazorat	56	63	+7

Discussion

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, tibbiyot ta'limida interfaol metodlar qo'llanilishi nafaqat nazariy bilimlarni oshiradi, balki talabalarda milliy g'oya mazmunini chuqurroq anglash, tarixiy merosga hurmat uyg'otish va kasbiy burchni anglashda ham muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Neyropsixologik tadqiqotlarga ko'ra (D. Kolb,), tajriba asosidagi faol o'qitish miyada o'rganish jarayonini mustahkamlaydi va shaxsiy qadriyatlar tizimiga bevosita ta'sir qiladi.

J. Dewey va P. Freire ta'kidlashicha, talaba faol subyekt sifatida dars jarayoniga jalb etilganda, unda ijtimoiy ong va fuqarolik mas'uliyati shakllanadi. Tadqiqot davomida qo'llangan case-study va munozaralar aynan shu jarayonni qo'llab-quvvatladi. Shuningdek, Vygotskiyning sotsiokultural nazariyasi asosida guruhviy faoliyat orqali bilimlar ijtimoiy kontekstda mustahkamlanishi aniqlandi.

Natijalar milliy va kasbiy identitet shakllanishida tarixiy-nazariy va amaliy pedagogik yondashuvlar uyg'unligi yuqori samaradorlikka ega ekanini tasdiqlaydi. Hasanov B. va

Husanboyeva A. (2020) tadqiqotlarida ham milliy qadriyatlarga asoslangan interfaol yondashuv tibbiyot talabalari axloqiy qarashlari rivojida asosiy omil sifatida qayd etilgan.

Mazkur izlanishda qo'llangan simulyatsion metodlar Schank tomonidan ilgari surilgan "real hayotga yaqinlashgan o'qitish" modeliga mos keladi. Bu esa talabalarining shifokorlik kasbining axloqiy negizlarini ongli ravishda o'zlashtirishiga tarixiy va yordam beradi.

Tadqiqot natijalari quyidagilarni tasdiqladi:

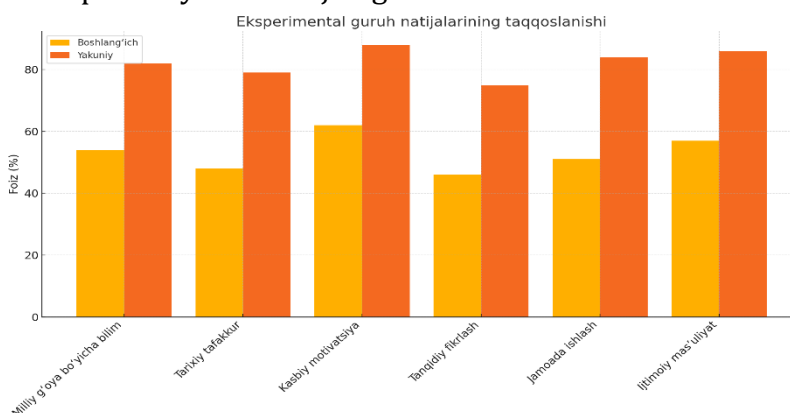
Talabalarda mustaqil va tanqidiy fikrlash kuchaydi

Vatanparvarlik, kasbiy odob va mas'uliyat hissi mustahkamlandi

Shifokorlik faoliyatini milliy qadriyatlar kontekstida anglash ro'y berdi

Klinik qaror qabul qilishda ijtimoiy va ma'naviy omillarni hisobga olish ko'nikmasi shakllandi

Olingan ilmiy dalillar Bloom taksonomiyasining yuqori pog'onalariga ko'tarilish — tahlil, sintez va baholash kompetensiyalari rivojlanganini ko'rsatadi.

Shuningdek, tibbiy ta'lim jarayonida madaniy meros, tarbiyaviy qadriyatlar va ilmiy-texnikaviy innovatsiyalar uyg'un qo'llanilishi talabalarining barkamol shaxs sifatida shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi yana bir bor tasdiqlandi.

Conclusion

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tibbiyot ta'limida interfaol metodlardan foydalanish milliy g'oya mazmunini chuqur anglash, tarixiy tafakkur va kasbiy axloqiy qarashlarni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Talabalar o'quv jarayonining faol ishtirokchilariga aylanganligi sababli ularda tanqidiy fikrlash, muloqot madaniyati, jamoada ishlash ko'nikmalari ham sezilarli darajada shakllandi.

Interfaol metodlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar talabalarining bilimlarini amaliyotga tatbiq etish, kasbiy burchiga mas'uliyat bilan yondashish, tarixiy merosga hurmat va vatanparvarlik tuyg'usini kuchaytirish, bemor shaxsiga insonparvarlik bilan munosabatda bo'lish, kasbiy odob tamoyillariga sodiqlik kabi fazilatlarining rivojlanishiga xizmat qildi.

Tadqiqot davomida olingan natijalar interfaol metodlarning pedagogik va tarbiyaviy samaradorligini ilmiy-amaliy jihatdan tasdiqladi. Mazkur yondashuv tibbiyot talabalari shaxsidagi kognitiv, affektiv va sotsial kompetensiyalarni uzluksiz rivojlantirishga yordam berishi aniqlandi.

Quyidagi taklif va tavsiyalar ilgari suriladi:

Tibbiyot oliygohlarida milliy g'oya va tarixiy merosga oid mavzularni zamonaviy pedagogik metodlar asosida o'qitishni tizimli yo'lga qo'yish.

Simulyatsion klinik mashg'ulotlar, case-study va tarixiy stsenariylarni ta'lim standartlariga bosqichma-bosqich integratsiya qilish.

O'qituvchilarning interfaol metodika bo'yicha malakasini oshirish hamda metodik ta'minotni takomillashtirish.

Talabalarning o'z-o'zini baholash va refleksiya faoliyatini kuchaytirish.

Kelgusida mazkur yo'nalishda tadqiqotlar ko'lamini kengaytirish va boshqa tibbiy yo'nalishlar bilan taqqoslovchi tahlillarni amalga oshirish.

Yakuniy xulosa sifatida aytish mumkinki, interfaol ta'lim metodlari – kelajak shifokorini yuksak ma'naviyatli, milliy qadriyatlarga hurmatli va kasbiy kompetensiyaga ega shaxs sifatida tarbiyalashda muhim pedagogik omildir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Bloom B.S. Taxonomy of Educational Objectives: Cognitive Domain. New York: Longman, 1984.
2. Buzan T. The Mind Map Book. BBC Active, 2010.
3. Deci, E. L., Ryan, R. M. Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior. Plenum, 1985.
4. Dewey J. Democracy and Education. New York: Macmillan, 1916.
5. Freire P. Pedagogy of the Oppressed. New York: Continuum, 2000.
6. Hasanov B. Tibbiy ta'limda ma'naviy qadriyatlar integratsiyasi. – Toshkent: Fan, 2022.
7. Husanboyeva A. Milliy g'oya asosida tibbiyot talabalari tarbiyasi. – Toshkent: Moliya-iqtisod, 2020.
8. Johnson D., Johnson R. Cooperation and Competition: Theory and Research. Interaction Book Company, 1989.
9. Kolb D. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Prentice Hall, 2014.
10. Schank R.C. Teaching Minds: How Cognitive Science Can Save Our Schools. Teachers College Press, 2011.
11. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press, 1978.
12. Harvard Business School. Case Method Teaching Guide. HBS Press, 2019.
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yoshlarni ma'naviy yetuk etib tarbiyalash chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. 2021-y.
14. Milliy g'oya asoslari: o'quv qo'llanma. – Toshkent: O'zMU nashriyoti, 2023.
15. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Tibbiyot oliy ta'limi konsepsiyasi. 2024-y.